

Woonconcept Skaeve Huse

Skaeve Huse is in Nederland een effectief maar schaars gerealiseerd woonconcept voor een kleine, kwetsbare groep mensen met overlastgevend gedrag. Deze mensen gedijen niet in reguliere zorgtrajecten en veroorzaken structureel overlast wanneer zij wonen in een reguliere woning in de wijk, zonder dat er sprake is van een acuut veiligheidsrisico. De Tussenvoorziening heeft ruime ervaring met zowel de doelgroep als dit woonconcept en ziet dat Skaeve Huse bewoners rust, stabiliteit en een prikkelarme woonomgeving bieden, terwijl tegelijkertijd de leefbaarheid in woonwijken verbetert. Ondanks de bewezen waarde bestaat er nog altijd een hardnekkig stigma rondom Skaeve Huse, wat de ontwikkeling van nieuwe locaties belemmert en de druk op de maatschappelijke opvang en de openbare ruimte vergroot. De Tussenvoorziening herkent de bestuurlijke uitdagingen die Valente schetst, maar ziet ook welke kansen er zijn om Skaeve Huse effectief en op grotere schaal in te zetten voor mensen met verward gedrag in Nederland.

‘Voor zover ik me ergens thuis kan voelen, voel ik me hier thuis.’

Skaeve Huse bij de Tussenvoorziening

De Tussenvoorziening beheert sinds het voorjaar van 2007 de Skaeve Huse in Utrecht Leidsche Rijn. Het gaat om zeven kleine eenpersoonswoningen en een beheerderswoning. Tijdens kantooruren is er begeleiding aanwezig, daarnaast ontvangen bewoners individuele begeleiding op afspraak. Vanwege de complexe doelgroep zet De Tussenvoorziening uitsluitend ervaren begeleiders in, met specialisaties op het gebied van hoarding, verslaving en/of GGZ-problematiek. De begeleiders kennen de bewoners goed en hebben een vroegsignaleringsfunctie, waardoor zij uit het dagelijks contact snel opmerken wanneer er iets speelt. Bewoners kunnen onder behandeling staan bij Altrecht wanneer er sprake is van bijvoorbeeld een zorgmaatregel, een verplicht medicatiedepot of andere vormen van zorg. We voeren regelmatig transparant overleg met de bewoner en de behandelaar op het terrein, zodat gemaakte afspraken bekend zijn bij alle partijen.

Prikkelarm en duurzaam

Om in aanmerking te komen voor een woning bij Skaeve Huse beschikken bewoners over een passende BT-indicatie of Wlz-indicatie. Daarnaast gaan zij akkoord met de leef- en gedragsregels en accepteren zij woonbegeleiding en budgetbeheer. De woningen zijn klein en eenvoudig, maar warm en huiselijk ingericht. Dit draagt bij aan het gevoel van een eigen plek en helpt tegelijkertijd het stigma rondom deze woonvorm te verminderen. Bovendien zijn de woningen bedoeld als duurzame woonplekken waar bewoners langdurig kunnen blijven wonen. Dit betekent dat bewoners niet meer

hoeven te verhuizen, dit is hun thuis. Dit beperkt het aantal verhuizingen, wat vaak onrust veroorzaakt, en geeft bewoners de kans om zich echt thuis te voelen.

Uitdagingen realisatie Skaeve Huse

Er is een belangrijke woonopgave voor mensen met onbegrepen gedrag, maar dit is geen wettelijke taak. Hoewel de Tussenvoorziening meermaals heeft ingezet op het realiseren van meer Skaeve Huse-locaties, zien we dat deze amper van de grond komen. Dit komt enerzijds omdat het eisenpakket voor een succesvolle Skaeve Huse-locatie afwijkt van reguliere bouw- en woonnormen. Zo kan Skaeve Huse pas duurzaam en efficiënt genoeg zijn als het voor meer dan tien jaar gerealiseerd wordt én de optimale schaalgrootte van zes tot acht woningen standhoudt. Anderzijds ontbreekt het bestuurders aan doortastendheid, maar ook aan instrumenten en (landelijke) ondersteuning om voldoende verschillende locatietypes te kunnen realiseren. Onze ervaring leert dat realisatie door de vele obstakels jaren duurt. We zien dat te realiseren Skaeve Huse-locaties vaak vertraging oplopen, er een streep wordt gezet, of dat er aanpassingen worden gemaakt aan de inhoud, zoals de hoeveelheid woningen, wat de efficiëntie van een Skaeve Huse-project ondermijnt. Tevens zien we dat bestuurlijke wisselingen van de wacht tijdens de aanlooptijd, bijvoorbeeld wanneer nieuwe wethouders aantreden, de realisatie van Skaeve Huse-locaties kan bemoeilijken.

Vooraf in de regio blijkt de realisatie een lastige uitdaging, mede omdat kleinere gemeenten minder goed zijn toegerust om complexe procedures te doorlopen. Hun positie raakt verder verzwakt doordat het kritische tegengeluid van omwonenden en andere belanghebbenden vaak zwaarder weegt dan de stem van toekomstige bewoners. Dit wordt mede veroorzaakt door een hardnekkig stigma onder omwonenden en belangenbehartigers, en door een bredere onbekendheid met de opgave bij zowel deze groepen als bij beleidsmakers en bestuurders. Dit terwijl bij de Skaeve Huse een bewezen effectieve interventie zijn en een duurzaam alternatief voor dakloosheid.

Commitment en middelen

Het is essentieel om de realisatie van Skaeve Huse als een afzonderlijke opgave te erkennen en de inzet daarop te richten. Hoewel het bestuurlijke U16-overleg MOBW recent commitment uitsprak om 25 prikkelarme woonplekken te realiseren, komen projecten nog altijd moeizaam van de grond. Gemeenten kunnen deze woonvorm binnen de huidige kaders nauwelijks realiseren, waardoor duidelijke politieke keuzes op alle bestuursniveaus noodzakelijk zijn. Dit vraagt om structurele randvoorwaarden, zoals permanente bestemmingen en financiële garanties, zodat plannen niet telkens vastlopen in procedures of weerstand. De landelijke politiek kan bijdragen door regelgeving te verruimen, onder meer door Wlz-indicaties mogelijk te maken voor bewoners die niet willen meewerken aan diagnosestelling en door financiering te continueren tijdens tijdelijke leegstand, bijvoorbeeld bij detentie. Provincies kunnen het proces versnellen via ruimtelijke uitzonderingen, waaronder afwijkingen van de rode contour, en door gemeenten te ondersteunen met een vaste contactpersoon met expertise in prikkelarm wonen. Pas wanneer deze voorwaarden zijn geborgd,

kunnen Skaeve Huse op grotere schaal worden gerealiseerd en hun bewezen waarde voor bewoners en samenleving verzilveren.

Het is van belang dat de urgentie en maatschappelijke meerwaarde van Skaeve Huse breed worden erkend. Het urgentiebesef binnen het sociaal domein bereikt ruimtelijke bestuurders nog onvoldoende, terwijl de resultaten overtuigend zijn. Maatschappelijke businesscases laten zien dat minder politie-inzet, lagere zorg- en ondersteuningskosten en het voorkomen van huisuitzettingen tussen de €1,60 en €4,00 per geïnvesteerde euro opleveren. Hoewel problematiek vaak zichtbaarder is dan preventie, bestaat er in het geval van Skaeve Huse geen maatschappelijke reden om deze projecten niet te realiseren.